PŘIVÍTEJTE SVŮJ NEÚSPĚCH

Dějiny jsou lemovány nezdary a náš život je na tom úplně stejně. Vezměte proto své menší i větší prohry na milost a naučte se z nich těžit. Když se totiž se svým neúspěchem spřátelíte, získáte neocenitelnou životní lekci. Navíc budete ohromně in, protože z neúspěchu se v poslední době stává opravdový hit.

TEXT: LENKA BROŽOVÁ

„Úspěch je schopnost jít od nezdaru k nezdaru bez ztráty nadšení.“

Winston Churchill, britský politik

V prosinci se v kině Lucerna koná legendární festival průšvihů FuckUp Night Prague s podtitulem Abys uspěl, musíš stokrát selhat. Známé osobnosti během něj vypráví nikoli o svých úspěších, ale naopak o věcech, které se jim nepovedly. Cílem je oslavit neúspěch jakožto přirozenou součást lidského života. A také přínosnou, protože jeden neúspěch nám může dát víc než řada úspěchů – tedy když se z něj dokážeme poučit.

Jedním z hostů letošního vánočního speciálu bude i známý český chirurg a účastník misí Lékařů bez hranic Tomáš Šebek. Ten otevřeně přiznává, že má za sebou celou řadu nezdarů nejen v byznyse, ale i v medicíně. „Každý den si opakuji, že nejsem robot, ale člověk. A jsem omylný. Navíc medicína je věda přírodní a příroda si dělá, co chce, bez ohledu na člověka i doktora,“ říká Tomáš Šebek a připomíná doktorské pořekadlo, že každý chirurg má svůj hřbitov. Stačí si vzpomenout na filmy o Básnících: „Člověče, vždyť vy jste ho přeřízl!“ „Ale Sejkoro, to se mu v životě stane ještě mockrát…““

CHYBA JE KAMARÁDKA

Svět jako by v poslední době začal objevovat půvab chyb, proher, neúspěchů a nezdarů. Studenti Harvardovy obchodní školy nově absolvují praktickou část programu s názvem Field, v jehož rámci vyfasují obnos na založení vlastní firmy. Každý se samozřejmě snaží uspět, ale to není primárním cílem. Tím je získání praktických zkušeností z terénu. A pokud zkrachují, je to také dobře – lepší položit malou firmičku, než za tyto zkušenosti v budoucnu platit miliony dolarů. Předpokládá se totiž, že absolventi Harvardu s titulem MBA právě do čel takových firem po celém světě zamíří. Ostatně chyby patří v několika globálních firmách k náborovým kritériím manažerů. Pokud ve vašem životopise figuruje nějaké to fiasko, jste pro jejich personalisty zajímavějším uchazečem než někdo, komu se všechno podezřele daří. Protože ona ta chyba dřív nebo později přijde…

Letos se poprvé i v Česku konečně otevřel populární kurz Science of Failure – Vědy o selhání. Nabízí ho Fakulta informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Práce s chybou je totiž hit i v pedagogice. Kantoři absolvují semináře na téma Chyba jako příležitost k učení, a tak od svých dětí najednou slýcháme, že „chyba je kamarádka“. Potíž ovšem je, že se to tak úplně nedaří přetavit do praxe. Učitel se může nakrásně snažit s chybou konstruktivně pracovat, jenže když pak za každou takovou chybu-kamarádku sníží žákovi známku, pozbývá tato idea smysl. V praxi pak žijí děti pravý opak – chyb se obávají, snaží se jim vyhnout, popřít je, trápí se nad nimi a nenávidí je – stejně jako kdysi my, jejich rodiče, které strach z chyb okradl o podstatnou část kreativity.

Světově uznávaný britský pedagog Ken Robinson však tvrdil, že učitelé ani školy za současný stav až tak nemohou. Za viníka považoval standardizaci vzdělávání. Školství totiž vzniklo v době osvícenství a účelem byla homogenizace lidí pro účely průmyslové revoluce. Tento zastaralý model se ještě stále praktikuje, i když skutečný život už je úplně jinde. Ken Robinson loni zemřel, ale můžete si pustit jeho dvě kultovní přednášky na konferenci TED (ted.com) s názvy Potlačují školy kreativitu? a Nastolme revoluci vzdělávání!. Vychutnejte si nejen jeho názory, ale i to, jaký úžasný byl řečník.

NEÚSPĚCHEM KUPŘEDU VPŘED!

„Z obálek časopisů a televizních obrazovek se zdá, že na co známí lidé sáhnou, to se jim daří, a ani se u toho nezapotí. Otevřeme Facebook a vidíme přehlídku úspěchů: nikdo nic nepokazil, nikdo není smutný, a dokonce ani škaredý. Ale tak to přece v životě nechodí! Každý úspěch bývá vykoupen výživným průšvihem, bankrotem nebo zklamáním nejbližších – zkrátka fuckupem,“ říkají Tomáš Studeník a Ivan Brezina ke své Velké knize fuckupů. Ta začíná slovy: „Velké příběhy jsou příběhy velkých nezdarů. Tatík Luka Skywalkera byl Darth Vader. Fuckup. Adama s Evou vyhnal Bůh z ráje. Fuckup. Jiného boha, Steva Jobse, vyhodili z Applu. Fuckup. A Karkulku sežral vlk…“

Když takto naladěni knihu čtete, dojde vám, že jako hloupé vypadaly na začátku všechny geniální nápady. Jako když jeden

46_TEMA1_neuspech2.indd 14-15 12.11.21 14:55

z nejvýdělečnějších snímků v historii Forrest Gump odmítla řada producentů s tím, že se přece nikdo nevydrží dvě hodiny koukat na mentálně postiženou postavu. Když Sergey Brin a Larry Page začali budovat Google někde v garáži, byla na trhu už dvacítka vyhledávačů a nikdo jejich byznys plánu nevěřil. Dnes už většina ani tak nevyhledává, jako „googlí a Google si drží post třetí nejhodnotnější značky světa (druhý je Apple, první Amazon). A Twitter byl za blbost označen přímo programátory, kteří měli za úkol ho vytvořit.

Úspěchy takových nadšenců se vždycky dávají za příklad odvahy, která se vyplácí. Jenže to je vrcholek ledovce. Pod ním leží hromady a hromady neúspěchů, jimiž jsou celé dějiny, ty novodobé nevyjímaje, vydlážděny. Jak prohlásil Thomas Alva Edison: „Neselhal jsem deset tisíckrát. Objevil jsem deset tisíc způsobů, jak nevyrobit žárovku.“

Celé toto téma (ne)přijímání chyb totiž není až tak o nezdarech, ale o našem postoji k nim. „Ten nám vštípily takzvané primární autority – rodiče, prarodiče, paní učitelky, paní doktorky a jiní dospělí, k nimž jsme vzhlíželi od země. Říkali nám, co je dobře a špatně, a protože děti nemají rozvinuté kritické myšlení, často se nám stereotypní vzorce chování a postoje k (ne)úspěchu vytvořily právě v raném dětství a dospívání,“ říká lektorka, koučka a mentorka Jitka Ševčíková. Důležitou roli hraje samozřejmě náš temperament a vůbec nátura, ale když ty nejsou podporované výchovou, odvahu zkoušet věci znovu a znovu můžeme v dětech ubít. Jitka Ševčíková však zažívá u svých klientů i opačný extrém – jdou do situací zas a znovu a pořád stejně padají na ústa: „Protože je rodiče neučili, kdy je čas to prostě nechat být, plynout, zkusit jinak, nebo si jen odpočinout, nabrat sílu na další game.“

NEZDARY JAKO ŽIVOTNÍ LEKCE

Průkopníka automobilového průmyslu **Henryho Forda** dnes považujeme za vzorový prototyp selfmademana, samouka. Než se mu ale podařilo motorizovat Ameriku, několikrát zbankrotoval. „Prohra je jen příležitostí začít znovu. Není hanbou čestný neúspěch, ale strach z dalšího neúspěchu,“ prohlásil k tomu.

S odvážným a vyhraněným vkusem vede **Anna Wintour** už 33 let americkou redakci módního magazínu Vogue. Přitom z pozice módní redaktorky časopisu Harper’s Bazaar ji kdysi vyhodili, protože její vkus se zdál editorovi příliš odvážný a vyhraněný. „Každý by měl aspoň jednou dostat padáka. Dokonalost neexistuje. Nezdary jsou důležité, patří k životu,“ prohlásila Anna Wintour v knize Winners and How They Succeed.

Zakladatel firmy Apple **Steve Jobs** říkal, že jeho život určily tři velké průšvihy. Prvním byl vyhazov ze školy, díky kterému se mohl naučit věci, které ho opravdu zajímaly. Druhým vyhazov z jeho vlastní firmy – založil další dvě a do té původní se pak s ovacemi vrátil. A rakovina slinivky, které k úžasu lékařů dokázal vzdorovat sedm let: „Téměř všechno, veškerá vnější očekávání, pýcha, strach z nesnází nebo neúspěchu, jsou tváří v tvář smrti nicotné – zůstává jen to důležité. Nejlepší způsob, jak nespadnout do pasti představy, že máte co ztratit, je uvědomovat si, že zemřete.“

Zřejmě neznámější česká lektorka emoční inteligence **Jitka Ševčíková** se ke své profesi dostala poté, co ji propustili po devíti letech z firmy, kde měla na starosti marketing a firemní filantropii. Neuspěla ani v následných výběrových řízeních na korporátní pozice a stala se tak neplánovaně úspěšnou podnikatelkou na volné noze. „Jako fatální neúspěch mohu přiznat i neschopnost zabránit smrti našeho syna. Bez této životní zkušenost nejbolestnější bych se nedostala ke studiu emoční inteligence, zvyšování psychické odolnosti, zdravého spánku a redukce stresu.“

NAJÍT SÍLU VE ZRANITELNOSTI

Pozitivní postoj k chybám zní sympaticky, že? Ale co když je někdo řidič autobusu nebo mozkový chirurg? Tam už bychom tak shovívaví asi nebyli. „Můj kamarád a kolega lektor Jan Vojáček, funkční lékař pocházející z lékařské rodiny, často cituje svého otce, uznávaného chirurga, který zdánlivě cynicky vtipkuje, že každé krvácení jednou skončí,“ říká Jitka Ševčíková. Jejími klienty koučování a mentoringu jsou neonatologové, lékaři, pediatři, podnikatelé… Ti všichni samozřejmě dělají maximum, aby chyby nedělali, nebo jejich následky minimalizovali. Pracují v týmu, konzultují, analyzují, predikují, pojišťují, nacvičují. Ale nejsou neomylní. „Zažila jsem slovutného pana primáře, který opravdu zkazil operaci kloubu po desítkách let úspěšné praxe. Věřím, že se to děje ve spoustě oborů. I já jako kouč někdy dělám chyby, jen ty následky nejsou tak fatální. Jde o pokoru, v mém případě lektorskou,“ vysvětluje Jitka Ševčíková.

Před lety proto do svého školicího portfolia jako jedna z prvních zařadila seminář s názvem Neúspěch jako zdravá součást života. A ukázalo se, že se trefila do němé poptávky. Tehdy byly ve firmách módní záležitostí tzv. manažeři štěstí (happiness manager). Smutek a podobně onálepkované pocity se nenosily. Jitka Ševčíková ale cítila potřebu vyrovnat téma tréninku optimistického pohledu na život uměním přijímání prohry.

Na semináři často zmiňuje výraz „síla zranitelnosti“. To, že zranitelnost je slabost, totiž považuje za dlouho zažitý mýtus: „Zranitelnost je naopak ta největší odvaha, respektive její největší měřítko. Nejen v době covidové zažíváme dnes a denně nejistotu, selhání, strach, obavy a přiznáním těchto emocí se odhalujeme, jako bychom sundávali pomyslné brnění. Když si představíte rytíře, který sundá přilbici, stává se zranitelným. Zároveň ukazuje, že se nebojí, že je odvážný. Dochází k určité úlevě, že se té tíhy brnění a masky může zbavit, má i větší rozhled, je uvolněný.“

Akceptování této zranitelnosti je jednodušší, když dokážeme přenastavit svůj styl myšlení na „je v pořádku být nedokonalý, dělat chyby a netajit to před ostatními“. Lidé se totiž často obávají, že se o jejich neúspěchu dozví okolí. Buď někdo, na kom jim záleží, nebo naopak jejich nepřátelé. „Když nám kolega vypráví o tom, jak mu šéf zkritizoval nějakou prezentaci, třeba i oprávněně, soucítíme s ním. Utěšujeme ho. Ovšem když jsme v jeho roli, často se stydíme, vyčítáme si, že nejsme šikovnější nebo alespoň asertivnější vůči kritice. Vadí nám jak samotný nezdar, tak i naše vlastní reakce,“ popisuje vnímání valné části z nás Jitka Ševčíková. Doporučuje najít sílu ve své zranitelnosti pomocí soucitného a chápavého postoje vůči sobě samotným. „Zranitelnost patří k lidskosti. Když ji přijmete, přibližujete se sami sobě a zároveň tak rozšiřujete možnosti svobodné volby. Sebepřijetí. V dané chvíli to bylo prostě nejlepší, jak to mohlo být. Nemohlo to být lepší. Protože kdyby mohlo, tak by to bylo,“ připomíná Jitka Ševčíková moudrost dávných Toltéků. ● *ona@mfdnes.cz*

FOTO: SHUTTERSTOCK, PROFIMEDIA.CZ, ARCHIV JITKY ŠEVČÍKOVÉ

1/1

46_TEMA1_neuspech2.indd 16-17 12.11.21 14:56